PREOTUL ŞI FAMILIA CREŞTINĂ, FORMATORI PRIN VOCAȚIE SACRĂ

Pr. Felician TIBA
Universitatea Sfântul Ioan din Lateran, Roma (Italia)[1]

Sumar: Autorul, în articolul care urmează, analizează problematica preotului şi a familiei creştine ca formatori prin vocația sacră. Întâi, pr. F. Tiba tratează despre geneza acestei realități care se cheamă „familia", căutându-i originile, privind-o în momentele sale de glorie, dar şi de cădere, individualizându-i necesitățile. Autorul menționează că familia este prima instituție naturală, care trece dincolo de limitele creştinismului, noutatea adusă de Cristos fiind iubirea şi instituirea sacramentului Căsătoriei. În continuare, plecând de la simbolismului oaselor, pr. F. Tiba accentuează demnitatea femeii, dar şi la rolul ei în cunoaşterea lui Dumnezeu de către bărbat. După ce vorbeşte despre influența păcatului asupra relației om-Dumnezeu şi bărbat-femeie, autorul tratează despre instituirea sacramentului Căsătoriei de către Isus Cristos, pentru ca apoi să facă o radiografie a familiei contemporane. După ce analizează relația dintre preot şi familie, se vorbeşte despre copilărie şi tinerețe ca două etape în pregătirea căsătoriei, după care se tratează despre familia nou-creată. În final, înainte de a vorbi despre familia formatoare, autorul prezintă câteva coordonate ale formării familiei.

Cuvinte-cheie: căsătorie, sacrament, familie, bărbat, femeie, Dumnezeu, Isus Cristos, preot, copilărie, tinerețe, pregătire, formare.

Summary: The author of the article which follows, examines issues priest and the Christian family as trainers through sacred vocation. First, Fr. F. Tiba deals with the genesis of this reality that is called „family", seeking his roots on her moments of glory, and the fall, identifying his needs. The author states that the natural family is the first institution that goes beyond Christianity, Christ is love novelty and establishing the sacrament of Matrimony. Further, based on the symbolism bones, Fr. F. Tiba emphasizes the dignity of women, but also its role in the knowledge of God by man. After speaking of the influence of sin on the relationship between man and God, man, woman, the author deals with the establishment of the sacrament of Matrimony by Jesus Christ, and then make a picture of the contemporary family. After analyzing the rela-

[1] Pr. Felician Tiba s-a născut la 4 mai 1974 în Oțeleni – Iaşi. A absolvit Institutul Teologic din Iaşi în anul 1999. A fost sfințit preot la 29 iunie 1999. Din 2009 urmează cursuri de master şi doctorat la Universitatea „Sfântul Ioan din Lateran", Roma (Italia).
Email: feliciantiba@yahoo.com.

tionship between priest and family, talking about his childhood and youth as two stages in the preparation of marriage, then discusses the newly created family. Finally, before talking about forming family, the author presents some coordinates of family formation.

Keywords: marriage, sacrament, family, man, woman, God, Jesus Christ, priest, childhood, youth, training

Introducere

În perioada în care am fost formator la Institutul Teologic „Sf. Iosif" din Iaşi, din experienţa cu seminariştii, am învăţat că adevărata „faţă" a unui seminarist nu era nicidecum cea pe care o întâlneam pe holurile seminarului, în sala de curs sau în capelă, ci, paradoxal, adevăratul seminarist, cu adevărata sa „faţă", se revela atunci când răspundea aproape violent la un fault comis pe terenul de fotbal, când reacţiona nervos la o notă mică sau la o decizie a superiorilor. Din cele constatate, adevărata „faţă" a seminaristului era mai degrabă cea pe care nu o arăta, decât cea pe care o prelucra într-o clipă şi în aceeaşi clipă îi şi dispărea.

Din această experienţă am învăţat că adevărata persoană nu este cea pe care o întâlnim şi care se prezintă înaintea noastră ca fiind X sau Y. Persoana este mai degrabă ca un iceberg; mai mult nu se vede decât se vede. Ceea ce exteriorizează o persoană spre a se face cunoscută este foarte puţin în comparaţie cu ceea ce rămâne necunoscut. Şi dacă persoana este astfel, familia, care este compusă din persoane, din mai multe persoane, cu atât mai greu se va lăsa abordată şi acompaniată în drumul său, fie şi de către preot.

Dincolo de seminaristul care mă saluta respectuos pe holul seminarului sau se prezenta impecabil la ora de formare umană, ori era pătruns în toată profunzimea de prezenţa lui Dumnezeu în capelă, dincolo de toate acestea, acel seminarist purta cu sine o istorie, o istorie şi o chemare care se îmbinau, uneori în mod fericit, alteori în mod dramatic. Vocea exterioară a omului întâlnea vocea tainică a lui Dumnezeu, iar din întâlnirea celor două „voci" se ţesea preoţia, zi după zi, experienţă după experienţă. Formarea, în acest caz, trebuia să devină obligatoriu „însoţire", o însoţire, nu spre a sufoca persoana, ci spre a o ajuta, mai ales acolo unde în sens strict era nevoie.

Familia, la rândul ei, este întâlnirea, uneori fericită, alteori dramatică, a două sau mai multe persoane. Fiecare persoană care o compune are individualitatea şi istoria ei. Fiecare persoană are misterul ei. A început totul într-o zi, în mod inexplicabil, în urma unei întâlniri sau a unei simple priviri. Persoane care până mai ieri nu aveau nimic în comun, deodată, descoperă că pot pune totul în comun[2]. Ba, mai mult, se pare că erau create una

---

[2] Mai multe despre acest aspect se pot găsi în J. Noriega, *Il destino dell'eros. Prospettive di Morale Sessuale*, EDB, Bologna, 2006, 44-49.

pentru cealaltă şi lipsea doar acea scânteie care să declanşeze ceea ce mai apoi vor numi „noi", în loc de „eu" sau „tu".

Această geneză a familiei cere din partea membrilor ei o atenţie continuă. A avea o familie nu presupune doar sacramentul căsătoriei, ci presupune acea grijă continuă, specifică fecioarelor înțelepte din Parabola despre cele zece fecioare[3], care au avut grijă să pună ulei în candelele lor.

Nu este suficient să ai o candelă, după cum nu este suficient să fi încheiat sacramentul căsătoriei. În candelă trebuie avut grijă să fie mereu ulei pentru a putea arde, după cum în familie, pentru a putea fi ceea ce este chemată să fie prin vocaţie sfântă, trebuie să fie uleiul iubirii. În familie nu se poate spune: „Am iubit destul, mi-am făcut datoria, mă pot odihni!", după cum nu se poate spune acest lucru nici în viaţa de credinţă. Cu fiecare moment în care familia îşi fundamentează existenţa pe iubire, se completează uleiul din lampă, păstrându-se astfel mereu aprins focul identităţii familiale[4].

Familia are pulsul său, asemenea pulsului inimii.

Noi, ca preoţi, uneori suntem tentaţi să spunem că e un sector în care „ei cu ei", „noi cu noi". Este mai prudent să fii prudent decât să plăteşti apoi imprudenţa! I-am pregătit, i-am căsătorit, le botezăm copiii, le facem prima sfântă Împărtăşanie, mai mult... Iar familiile din comunitățile noastre continuă să aibă probleme.

Vom continua să avem familii în care se consumă alcool, în care nu există respect reciproc, familii ai căror membri vor fi nevoiţi să emigreze pentru un trai mai bun, ai căror copii suferă din cauza lipsei părinţilor şi, ceea ce este mai nou, familii care ajung la divorţ, ai căror copii convieţuiesc înainte de căsătorie, şi care familii, treptat, renunţă să mai participe şi la viaţa de credinţă.

Vă propun în continuare să intrăm în geneza acestei realităţi care se cheamă „familia", să-i descoperim originile, s-o vedem în momentele sale de glorie, dar şi de cădere, să-i individualizăm necesităţile şi să vedem care va trebui să fie partea noastră.

---

[3] Cf. *Mt* 25,1-13.

[4] Piesa de teatru a Fericitului Ioan Paul al II-lea, publicată sub pseudonimul A. JAWIEN sau K. WOJTYLA, *La bottega dell'orefice,* Libreria Editrice Vaticana, Città del Vaticano 2009, tradusă în limba română sub titlul *Magazinul bijutierului*, Sapientia, Iaşi 2011, în partea a doua, prezintă drama „fecioarelor neînţelepte", care, adormind, au uitat să mai completeze uleiul în candelele lor. Prin analogie, aceste fecioare sunt asimilate soției sau soțului care, deşi căsătoriți, uită că iubirea nu e chestiune de o zi, ci implică întreaga viaţă şi întreaga fiinţă.

1. Familia, prima instituţie naturală

Aşa cum există o lege naturală, a cărei origine se găseşte evident în Dumnezeu, la fel există şi o instituţie naturală, pentru care a fost nevoie de o astfel de lege. Legea naturală, a cărei sinteză sunt cele zece porunci, a fost dată în vederea menţinerii ordinii. Pornind, nu de la cauză la efect, ci în sens invers, de la efect la cauză, e lesne de înţeles că o lege nu se dă pentru „nimeni”. Orice lege are un destinatar precis. Ne gândim aici la legea pozitivă al cărei destinatar poate fi chiar şi o singură persoană. Legea naturală, spre deosebire de cea pozitivă, presupune prin excelenţă familia, care este, aşa cum am spus, prima instituţie naturală.

Fiind familia o instituţie naturală, înseamnă că ea depăşeşte graniţele creştinismului. Nu se poate vorbi doar despre familia creştină. Se poate vorbi, în schimb, despre sacramentul creştin al căsătoriei. Musulmanii, spre exemplu, au instituţia familiei, dar nu au sacramentul căsătoriei. Familie au şi triburile nomade din pustiul Saharei, ca şi triburile încă nedescoperite din pădurile amazoniene, dar nu au sacramentul căsătoriei. Există în bărbat o înclinaţie naturală spre femeie, dar şi invers, o tensiune naturală care îi poartă la a se întâlni, cunoaşte şi descoperi unul pe celălalt, la a se dărui total unul altuia şi, astfel, la a forma familia[5].

Isus Cristos înfiinţează sacramentul căsătoriei, nu şi familia care exista deja. Aş spune: îi dă familiei, acestei instituţii naturale, un nou sens, îi dă ceva în plus, acel ceva ce exista încă din veşnicie la Dumnezeu şi care se cheamă „iubire”.

Până la Isus Cristos, această instituţie se baza pe lege sau pe anumite cutume. Isus Cristos este cel care „impune” căsătoriei legea supremă a iubirii. Aceasta este marea diferenţă dintre familia creştină şi familiile necreştine. În timp ce familia creştină are la bază comuniunea de iubire a celor doi[6], a bărbatului şi a femeii, ca şi libertatea lor, celelalte familii, necreştine, continuă să rămână instituţii, mai ales pentru omul modern, uneori bizare. În astfel de familii, singura persoană, valid recunoscută ca atare, rămâne bărbatul, restul, inclusiv soţia şi copiii, sunt simple obiecte în inventarul lui.

Familia creştină are la bază sacramentul căsătoriei, sau

> pactul matrimonial prin care bărbatul şi femeia stabilesc între ei comuniunea pentru toată viaţa, comuniune prin natura ei orientată spre binele soţilor, spre procrearea şi educarea copiilor. Între cei botezaţi, notează Catehismul Bisericii Catolice, acest pact a fost ridicat de către Isus Cristos la demnitatea de sacrament[7].

---

[5] Cf. O. Gozia, *L'amore e il suo fascino. Bellezza e castità nella prospettiva di San Tommaso d'Aquino,* Cantagalli, Siena 2011, 271-328.

[6] Cf. *Familiaris consortio,*12.

[7] *Catehismul Bisericii Catolice* (11.10.1992) 1601.

Aşadar, noutatea pe care o aduce Isus Cristos este iubirea. El însuşi, venit între oameni din iubire, doreşte ca toți să se iubească, iar familia nu putea să nu beneficieze de acest mare dar.

Ne întrebăm însă de ce a fost nevoie de intervenția lui Isus Cristos spre a da familiei demnitatea pe care Creatorul a pus-o în ea încă de la început. Nu a fost suficientă legea naturală spre a reglementa relațiile existente în cadrul ei? De ce a fost nevoie de un sacrament? Cum a fost familia la început şi ce nu a funcționat? De ce familia are nevoie şi astăzi de o continuă formare? În acest sens, inevitabil, trebuie să ne întoarcem la primele pagini ale *Cărții Genezei*.

2. „Os din oasele mele şi carne din carnea mea!" (*Gen* 2,23)

Văzându-l singur, Dumnezeu a creat pentru primul om toate viețuitoarele pământului şi toate păsările cerului, dar el nu a găsit în ele nici un ajutor (cf. *Gen* 2,18-20). Atunci Dumnezeu are „ingenioasa" idee de a o crea pe femeie. O scoate, aşa cum citim în *Cartea Genezei*, din coasta lui Adam şi i-o pune dinainte ca pe o „capodoperă" a creației. Spun „capodoperă", pentru că primul care o percepe ca atare este tocmai Adam, primul bărbat. Afirmația este confirmată şi de exclamația lui: „Iată os din oasele mele şi carne din carnea mea..." (*Gen* 2,23).

Suntem înainte de căderea în primul păcat, *in principio*, aşa cum defineşte Fericitul Ioan Paul al II-lea în Catehezele sale de miercurea această etapă[8].

Aşadar, *in principio* omul încă nu era înclinat spre păcat, concupiscența nu-i cuprinsese nici inima, nici ochii şi nici mintea. Când bărbatul exclamă în fața primei femei: „Iată os din oasele mele şi carne din carnea mea..." (*Gen* 2,23), pentru că nu avea încă în suflet primul păcat, ceea ce vede mai întâi la prima femeie nu este carnea, ci oasele. „Os din oasele mele", spune el! Abia apoi adaugă şi „carne din carnea mea"!

Osul sau oasele, în general, sunt cele care mențin omul în poziție verticală. Fără oase omul nu ar putea sta în picioare. Este de la sine înțeles! Ca atare, oasele sunt esențiale! Dar a sta în picioare este pentru om şi un semn de demnitate.

Dacă primul bărbat, privind la prima femeie, în loc să exclame mai întâi „carne din carnea mea", exclamă „os din oasele mele", înseamnă că el are capacitatea de a privi dincolo de ceea ce se vede în aparență. Exclamând

---

[8] Sunt mai multe variante de traduceri în ceea ce priveşte Catehezele de miercurea ale Fericitului Ioan Paul al II-lea ținute în perioada 1979-1984, având ca temă iubirea umană. Eu mă voi referi la ediția GIOVANNI PAOLO II, *L'amore umano nel piano divino. La redenzione del corpo e la sacramentalità del matrimonio nelle catechesi del mercoledì (1979-1984)*, îngrijită de G. MARENGO, Libreria Editrice Vaticana. Città del Vaticano 2009.

„os din oasele mele”, primul bărbat vede în prima femeie ceea ce este esențial, adică „osul” sau „oasele”, „esența”, ceea ce o face să stea cu demnitate în fața lui.

Simbolismul însă nu se termină aici. Dacă oasele sunt acelea care fac persoana să stea în picioare, a sta în picioare înseamnă a face legătura dintre pământ şi cer. Privind la prima femeie, prin ea, Adam, primul bărbat, ajunge la cel care a creat-o şi i-a pus-o dinainte, la Creator, la Dumnezeu. Femeia, pentru primul bărbat, devine astfel „mijlocul” prin care el ajunge să-l preamărească pe Creator.

Cu alte cuvinte, Dumnezeu a creat femeia pentru ca bărbatul, prin întâlnirea cu ea, prin iubirea lui față de ea, prin dăruirea totală de sine ei, dar şi a ei față de el, să-l descopere şi să-l preamărească pe El, care este Creatorul.

Faptul că şi lui Isus, pe cruce fiind, nu i-au zdrobit nici un os confirmă teza că esența este inatacabilă. L-au lovit în umanitatea sa, dar în dumnezeirea sa nu l-au putut atinge.

Acolo, la începutul creației, primul bărbat priveşte esența primei femei şi prin ea ajunge la Creator. Ce avea să urmeze avea să răstoarne pentru totdeauna acest mod de a privi.

3. „Li s-au deschis ochii şi au văzut că erau goi!” (*Gen* 3,7)

A venit însă momentul neascultării, momentul primei inițiative umane; o decizie în care omul, pentru prima dată, îl exclude pe Dumnezeu. Vrea să „guste”, el doar vrea să vadă cum e, e curios, vrea să forțeze pentru prima dată barierele „harului”, să vadă ce este dincolo. E momentul adolescențial al omului. Se săturase deja de atâta iubire din partea lui Dumnezeu, vrea să experimenteze şi altceva, iar inevitabilul se produce; omul gustă din fructul oprit al neascultării!

Este momentul în care intră în mod oficial dezechilibrul în creație; nu doar în omul ca atare, creat de Dumnezeu, ci în general, în toată creația.

„În acel moment, notează cartea Genezei, li s-au deschis ochii şi şi-au dat seama că sunt goi” (*Gen* 3,7).

Putem observa deja diferența: înainte de căderea în primul păcat, bărbatul, privind la femeie, vede în ea esența, „osul”, şi, astfel, îl vede pe Creator. După căderea în păcat, cei doi nu mai au capacitatea de a vedea mai întâi „osul”, esența, ci carnea. Şi imediat îşi dau seama că sunt goi! Dar goi erau şi până în acel moment. De ce nu au observat?

Păcatul este cel care schimbă radical modul de a privi. Iar de atunci, de la primul păcat, omul continuă să privească, nu esența, ci carnea. Iar istoria o confirmă!

Bărbatul este slab în fața femeii, iar aceasta ajunge de multe ori un simplu obiect care să satisfacă plăcerea bărbatului. Când carnea ia locul esenței, omul este un veşnic adolescent. Niciodată nu este mulțumit. Nimeni şi nimic nu-l satisface!

Acel „Pentru aceasta bărbatul îl va lăsa pe tatăl său şi pe mama sa şi se va uni cu soția sa şi amândoi vor forma un singur trup” (*Gen* 2,24), dorit de Dumnezeu *in principio*, a devenit pentru om ca o povară. Locul acestei imagini paradiziace este luat de „naşterea în dureri a copiilor, de dominarea uneori instrumentalizatoare a soției din partea soțului, de oboseală şi transpirație în obținerea hranei de zi cu zi, de spini şi pălămidă, iar la finalul vieții, de întoarcerea în pământul din care a fost luat (cf. *Gen* 3,16-19).

Păcatul este cel care a „îmbolnăvit” omul şi, o dată cu el, prima relație dintre bărbat şi femeie. El a îmbolnăvit instituția naturală a familiei. Carnea a devenit „marfă” de consum, a devenit sex care se vinde, care se cumpără, care se modelează după propria plăcere, care se foloseşte şi apoi se aruncă asemenea pungilor de plastic din supermarketuri.

În acest context, era nevoie de cineva care să refacă în sens invers drumul parcurs de primii oameni. Trebuia reîntoarsă privirea spre „os”, şi nu spre „carne”, spre esență, şi nu spre aparență.

Isus Cristos, prin oferta sa de sine Tatălui pe lemnul crucii pentru mântuirea lumii, reface armonia de la început. În el, în iubirea lui, îşi află plinătatea orice lucru (cf. *Col* 1,19), inclusiv familia. Este străpuns, dar nu are nici un os zdrobit. Ca atare, din esență renaşte speranța.

4. Isus Cristos şi sacramentul Căsătoriei[9]

Citind cu atenție începutul evangheliei sfântului Ioan, din cronologia zilelor ne putem da seama cum Isus reparcurge practic acelaşi drum bătătorit altădată de către Creator. Ceea ce este divers este doar şirul evenimentelor. Concluzia însă ne trimite la o nouă creație, mai exact, la o recreație a lumii pornind de la familie. De data aceasta, protagonistul nu mai este doar omul-bărbat, ci omul în dualitatea sa, bărbat şi femeie, mirii de la Cana Galileii.

Evanghelia sfântului Ioan se deschide cu un cuvânt pe care, aşa cum am afirmat la începutul acestei conferințe, Fericitul Ioan Paul al II-lea îl foloseşte pentru a defini perioada paradiziacă de dinaintea căderii în primul păcat, „*in principio*”[10]. Este acelaşi cuvânt pe care autorul sacru îl foloseşte

---

[9] Această parte a conferinței este o prelucrare a capitolului despre *Nunta din Cana Galileii*, prezentată de către B. Ognibene, în Cursul *Famiglia nel Nuovo Testamento*, Pro manuscripto, Istituto Giovanni Paolo II Studi per Matrimonio e Famiglia, Roma, 2010.

[10] Cf. Giovanni Paolo II, *L'amore umano nel piano divino. La redenzione del corpo e la sacramentalità del matrimonio nelle catechesi del mercoledì (1979-1984)*, îngrijită de G. Marengo, Libreria Editrice Vaticana. Città del Vaticano 2009, 31-32.

la începutul Sfintei Scripturi. „La început Dumnezeu a creat cerul şi pământul...” (*Gen* 1,1).

Versetul 29 continuă cronologia începută cu primul verset şi citim: „A doua zi...” (*In* 1,29). Versetul 35 continuă: „În ziua următoare...” (*In* 1,35). Iar versetul 43 ne aminteşte de: „A doua zi...” (*In* 1,43) de după „În ziua următoare...” (*In* 1,35).

În sfârşit, la începutul celui de-al doilea capitol citim: „În ziua a treia, s-a făcut o nuntă în Cana Galileii şi mama lui Isus era acolo. A fost invitat la nuntă şi Isus cu discipolii lui” (*In* 2,1-2).

Făcând un calcul elementar, vom avea mai întâi *in principio*, începutul, prima zi. Urmează a doua zi, apoi ziua următoare, apoi a doua zi după ziua următoare, apoi a treia zi. Ca atare, Isus ajunge la nunta din Cana Galileii în a şasea zi, exact atunci când a fost creat omul.

Aici, la nunta din Cana Galileii, notează evanghelistul Ioan că „mama lui Isus era acolo” (*In* 2,1). Femeia este cea care, conform cărţii Genezei, gustă prima din fructul oprit, apoi îi dă şi bărbatului (cf. *Gen* 3,6). Altfel spus, dezordinea în primul cuplu intră în lume printr-o femeie, acum, Maria, noua Evă, este pregătită să reintroducă în cuplu, în familie, ceea ce s-a pierdut la început, adică ordinea, harul, bucuria etc.

Maria este cea care vine la Isus şi-i spune: „Nu mai au vin” (*In* 2,3), dar noi ştim că vinul este simbolul bucuriei, al harului, cel care va deveni apoi Sângele lui Isus Cristos. Afirmând Maria că „Nu mai au vin” (*In* 2,3), pare să facă o radiografie completă a ceea ce a devenit familia imediat după căderea în păcat. Lipsa vinului e lipsa bucuriei, a harului. Unde lipseşte bucuria, tristeţea îi ia locul, unde lipseşte harul, păcatul îi ia locul.

La nunta din Cana Galileii, Isus este pregătit să ofere familiei ceea ce ea a pierdut prin păcatul primilor oameni: bucuria harului, esenţa a ceea ce îţi dă speranţă în viaţă, iubirea. Vinul transformat de către Isus în Sângele său la Cina cea de Taină este, alături de pâinea transformată în Trupul său, semnul prin excelenţă al iubirii şi al dăruirii lui Isus pentru mântuirea oamenilor.

La nunta din Cana, Isus aduce o noutate în ceea ce priveşte căsătoria, şi anume: pentru a încheia sacramentul căsătoriei, cei doi, bărbatul şi femeia, au nevoie de iubire, iubire materializată în bucuria de a sta mulţumiţi împreună, fără a fi ispitiţi să mai privească şi să dorească „fructul oprit”.

Faptul că toate acestea se întâmplă acum, în a şasea zi, că în a şasea zi Maria descoperă că noul cuplu, noua familie, nu mai are vin confirmă dorinţa lui Isus de a repurta imaginea familiei la origini şi de acolo la un nou început, de data aceasta, bazat pe iubire.

„Ce ne priveşte pe mine şi pe tine, femeie? Încă nu a venit ceasul meu” (*In* 2,4) va fi replica lui Isus la cererea mamei sale. Cu alte cuvinte: „Eu am

plinătatea harului. Şi tu, «femeie», o ai. Ți-a spus-o îngerul Gabriel când ți-a adus vestea naşterii mele. Dacă ei nu mai au vin, dacă nu mai au har, ce-au făcut cu el?" „Faceți tot ce vă va spune", va continua Maria (*In* 2,5). Ştia că Isus nu o poate refuza.

Revenind la ispita şarpelui de la început, când intră în dialog cu prima femeie, el foloseşte, ca şi Maria, acelaşi verb – „a spune": „E adevărat că Dumnezeu *v-a spus* să nu mâncați din nici un pom din grădină?" (*Gen* 3,1) Maria „striveşte" capul şarpelui cu acelaşi verb: „Faceți tot ce vă va spune" (*In* 2,5).

Iar ascultarea aduce cu sine schimbarea. Mirii nu sunt nevoiți să suporte povara ruşinii, să se vadă încă o dată goi, lipsiți de haina harului şi a bucuriei, simbolizată prin lipsa vinului.

Nu au avut capacitatea de a prevedea. Nu se aşteptau să aibă atâția invitați. Poate că unii au consumat mai mult, poate că unii şi-au bătut joc de vinul lor. Poate au fost mulți şi din cei care au apreciat vinul lor, dar acum era pe sfârşite şi o dată cu el se termina şi bucuria, şi o dată cu bucuria şi nunta, rămânând doar cu ruşinea insuccesului.

De atunci, ba, mai mult, de la căderea primului cuplu în păcat, familia are mereu nevoie de sprijin. Singură nu poate să prevadă tot ceea ce va urma. Are nevoie, mai presus de toate, de „vin", de vinul harului, de prezența bucuriei, a iubirii, a depăşirii cu maturitate şi responsabilitate a momentelor dificile. Are nevoie de noi, de preoți, care suntem pentru ea „canale" prin care poate curge harul. Prin sacramentele pe care doar noi, prin vocație sacră, le putem celebra, prin învățătura noastră sacră, ea va continua să celebreze cu noi bucuria prezenței lui Isus la nunta continuă a vieții lor.

5. O radiografie a familiei de astăzi

În realitate însă, în ceea ce priveşte familia, există din partea noastră, a preoților, un fel de reținere, o reținere prudentă. Cum spuneam la început: „Este mai prudent să fii prudent decât să plăteşti apoi imprudența!" Dar noi vom continua să reclamăm lipsurile familiilor noastre. Vom arăta cu degetul spre ceea ce nu funcționează, ne vom arăta uneori obosiți, neştiind ce metode să mai adoptăm spre a avea familii bune.

Voi face în continuare o scurtă radiografie a situației familiei de astăzi, spre a intui apoi măcar parțial tratamentul necesar, acolo unde el se presupune.

Mai mult decât oricând, din cauza industrializării excesive, a mişcărilor feministe, a egalității care se doreşte a fi între bărbat şi femeie şi, de ce nu, şi din cauza „lipsei harului", a sacramentului căsătoriei dintre cei care conviețuiesc fără a fi soț şi soție, toate acestea şi multe altele, astăzi nu se încurajează familia.

Faptul că femeia a fost nevoită să meargă, la rândul ei, să muncească, faptul că imediat după naştere copilul este dus la creşă şi apoi la grădiniță şi că el nu rămâne permanent cu părinții măcar în primii şapte ani din viață constituie obstacole în a avea o familie autentică.

Încredințarea copiilor imediat după naştere unei creşe coincide astăzi din ce în ce mai mult cu încredințarea părinților în vârstă, din partea copiilor, azilurilor de bătrâni. Părinții nu mai au timp să-şi îngrijească copiii, iar copiii răspund la fel părinților lor.

Se pare că nimeni nu mai are timp pentru nimeni. În familii, soții nu mai au timp unul pentru celălalt şi împreună pentru copii din cauza orelor târzii la care se întorc de la serviciu, ca şi din cauza oboselii şi a stresului generat de acesta. Uneori se văd în treacăt, îşi întâlnesc copiii în treacăt, iar viața le trece, la fel, în treacăt.

Prioritatea nu mai sunt ei înşişi, ci cum să supraviețuieşti într-o „junglă" de facturi, de asigurări, de servicii, de noutăți pe care ți le pretind copiii, tehnica, lumea. În acest context, copiii nu mai constituie o prioritate, actul conjugal nu mai este momentul de sărbătoare al întâlnirii dintre cei doi, ci aproape totul se bazează pe folosirea celeilalte persoane doar pentru momente scurte de plăcere. Persoanele nu se mai consideră dar, ci obiecte şi se folosesc ca atare.

Pe de altă parte, societatea tinde să impună modele noi de relații[11]. Se vorbeşte din ce în ce mai des despre schimbarea de pe documente a numelui „Tată" şi „Mamă" şi înlocuirea lor cu „Părinte 1" şi „Părinte 2". Se vorbeşte despre excluderea sexului feminin sau masculin şi înlocuirea lor cu un pătrățel gol în care fiecare, când va considera, să treacă ceea ce se simte.

Organizația Mondială a Sănătății a scos deja de câțiva ani homosexualitatea şi lesbianismul din nomenclatorul bolilor genetice, devenind pe zi ce trece drepturi de sine stătătoare.

Se vorbeşte astăzi despre un copil care poate avea până la trei mame şi doi tați, despre bărbați care pot fi mame sau despre femei care pot fi tați.

Însăşi instituția căsătoriei este amenințată. Este mai indicat să nu fii căsătorit, pentru că aşa poți presta mai multe ore de muncă la serviciu, poți rămâne peste program şi, mai ales, poți răspunde *prezent* ori de câte ori o cere patronul.

Familia de astăzi, mai mult decât cea de ieri, este nevoită să facă față cu mai mult curaj provocărilor care o amenință din toate părțile.

---

[11] Despre această abordare se poate consulta S. BELARDINELLI, *L'altro illuminismo. Politica, religione e funzione pubblica della verità,* Rubbertino, Soneria Mannelli, 2009, 76-95.

6. Preotul şi familia

Ceea ce am spus până acum în ceea ce priveşte situația actuală a familiei nu este de speriat, dacă ținem cont că marea parte a familiilor încă se bucură de normalitate, chiar dacă, la rândul lor, sunt provocate de ceea ce se întâmplă în jur. Nu înseamnă că peste tot sunt anomalii. Dincolo de ceea ce poate să pară deja putred şi greu de recuperat, apar în toată splendoarea lor familii care dau o adevărată mărturie de viață, de credință şi, mai ales, de iubire. Ele sunt printre noi şi fiecare, dată fiind experiența pastorală a fiecăruia, poate să confirme această realitate.

Am fi tentați să spunem că astăzi familia este o problemă, dar nu familia este o problemă, ci familia are probleme.

Concret, ce putem face noi ca preoți în favoarea formării familiei şi cum ne poate ajuta ea în ceea ce priveşte ministeriul nostru pastoral?

Se vorbeşte astăzi despre necesitatea unui tip de pastorală centrată strict pe familie, al cărei subiect să fie în sens strict familia. S-ar putea obiecta: „Dar eu când celebrez sfânta liturghie şi celelalte sacramente, când predic, când propun o cateheză etc., toate acestea pentru cine le fac, nu pentru familie?” În general, destinatarul direct, în astfel de cazuri, nu este familia, ci comunitatea în diversitatea ei.

Pastorala familiei trebuie să fie adresată în exclusivitate doar familiei, cu teme specifice, ca în cazul pastoralei copiilor, a tinerilor, a bolnavilor etc.

Ca atare, avem înaintea ministeriului nostru sacerdotal familia, familia cu problemele ei, familia, aşa cum am spus, ca instituție naturală, voită de Creator şi fundamentată pe sacramentul căsătoriei, simbol al noii Alianțe dintre Cristos şi Biserica sa.

Aş vrea în cele ce urmează să creionez câțiva dintre pilonii de bază ai formării familiei. Iar pentru început mă voi opri asupra momentului de dinaintea întemeierii ei.

6.1. Copilăria – pregătirea îndepărtată pentru căsătorie

Formarea pentru familie începe tocmai din familie, mai exact, din copilărie. Copilul care a fost educat să fie un bun copil va fi un logodnic bun, după cum va fi apoi un soț şi un tată bun.

Încă de mic, copilul trebuie educat având mereu conştiința că nu este rezultatul întâmplării şi nici al dorinței exprese exagerate a părinților lui, ci este darul lui Dumnezeu pentru părinți. Dumnezeu a privit la iubirea părinților lui şi, văzându-i cum se iubesc, le-a oferit acest „dar” care se cheamă copilul. El trebuie să crească mereu în acest respect față de părinți şi față de Creator.

În acest sens, părinţii de astăzi comit o gravă şi repetată eroare; oferă totul copiilor lor, fără a pretinde nimic în schimb, motivând: „Noi am suferit când eram ca ei, măcar ei să nu mai sufere”. A le procura totul, fără a pretinde nimic în schimb, echivalează cu eşecul educaţiei copilului. Noi trebuie să le spunem acestor copii, la predici, la cateheze, la orele de religie, că nu e important ca în viaţă să aibă tot ceea ce-şi doresc, ci ceea ce au să respecte. Şi părinţii, la rândul lor, trebuie să cunoască acest lucru şi să înveţe din greşelile altora sau chiar din ale lor.

Un copil care creşte în respectul faţă de părinţi şi faţă de ceea ce are în jur va fi tânărul şi apoi adultul care va şti să-şi respecte părinţii, prietenii şi apoi partenerul sau partenera de viaţă în cadrul sacramentului căsătoriei. În schimb, un copil care nu a fost crescut şi educat în spiritul respectului va face până şi din partenerul sau partenera de viaţă un simplu obiect, pe care îl va folosi după bunul-plac, iar când nu va mai fi util, se va debarasa de el aşa cum s-a debarasat de jucării, de jocuri, de telefonul mobil, de computer etc.

6.2. Tinereţea – etapa diferitelor experienţe

Tinerii, la rândul lor, au nevoie de sprijinul nostru. Este vârsta prieteniilor, a diferitelor experienţe, iar noi ca preoţi putem ajunge uşor la inima lor.

Va trebui să insistăm din nou pe respectul faţă de ceea ce este în jur, pe demnitatea persoanei şi, mai ales, pe demnitatea unui prieten sau a unei prietene. Responsabilitatea care trebuie să caracterizeze această vârstă este, fără îndoială, ingredientul de bază în relaţiile care se încheagă în această perioadă.

Este o etapă a vieţii în care tinerii sunt deschişi şi chiar curioşi să abordeze subiecte delicate, precum prietenia, îndrăgostirea, sexualitatea, căsătoria, viaţa de familie etc.

În lipsa unei persoane prietene şi autorizate care să le vorbească despre sexualitate, adolescenţii şi apoi tinerii se vor orienta, în primul rând, spre ei înşişi, spre mass-media, Internet, filme etc. În acest caz, în loc să se informeze corect spre a fi formaţi corect, se vor bloca în ceea ce văd şi care îi va atrage mult mai mult decât ceea ce li se poate propune spre formare.

Pregătirea pentru căsătorie ar trebui să depăşească cu mult simpla memorare a principalelor rugăciuni şi adevăruri de crezut. Dacă părinţii nu le spun nimic despre viaţă, despre actul conjugal, despre ceea ce este legitim sau ilegitim, moral sau imoral, preotul, ca persoană autorizată, o poate face şi o va face mult mai bine decât părinţii, care, oricum, se jenează să deschidă în conversaţiile lor astfel de subiecte.

Aici intervine o problemă a noastră, a preoţilor. Va exista mereu temerea că se vor întreba: „Dar părintele de unde ştie?” De fapt, ceea ce va

trebui să împărtăşim tinerilor în cadrul pregătirii pentru căsătorie nu e altceva decât învățătura Bisericii în ceea ce priveşte morala specială, morală fundamentată pe documentele Bisericii, pe enciclicele de profil, pe Conciliul al II-lea din Vatican, învățături care în Biserica Catolică au ca scop respectarea demnității persoanei.

Personal, cred că nici unul dintre părinți nu-i va spune băiatului sau fetei când un viitor act conjugal este conform voinței lui Dumnezeu sau nu, când este moral sau imoral, licit sau ilicit. Şi dacă părinții nu o spun, medicii nu sunt interesați s-o spună, deoarece ar pierde în ceea ce priveşte afacerile cu medicamente; dacă nici preotul nu o spune, atunci nimeni nu o va spune, iar soții, familiile noastre, vor continua să meargă înainte în spiritul instrumentalizării persoanei de către persoană.

În general, tinerii care vin la pregătirea pentru căsătorie aşteaptă să audă de la preot ceea ce nu au avut ocazia să audă de la părinți. Avizați cu respect şi tact pedagogic, aceştia vor colabora deschis la pregătirea lor, aşa încât monologul care se poate instaura la începutul pregătirii, spre final, va deveni cu siguranță dialog.

A le propune tinerilor cu umilință adevărata învățătură a Bisericii, chiar dacă aceasta este delicată, presupune din partea preotului un act de curaj, dar în acelaşi timp e şi o datorie.

Va depinde mult de cum vom şti să ne apropiem de tinerii noştri şi cum vom reuşi să le captăm atenția, pentru că de receptivitate la această vârstă nu duc lipsă. Ca atare, trebuie doar să încercăm să ne apropiem de ei, aşa cum am mai spus, cu multă umilință şi, de ce nu, cu multă iubire şi răbdare, făcându-i prieteni, şi nu simple persoane care, oricum, depind de noi ca preoți să le celebrăm sacramentul căsătoriei. Este şi o anticipare a ceea ce va trebui să facem după încheierea sacramentului căsătoriei.

6. 3. Familia nou-întemeiată

Vorbeam la început despre necesitatea de a-l cunoaşte pe seminarist în toată profunzimea sa şi că adevărata lui imagine nu este cea pe care o arată în momentele oficiale ale vieții de seminar. O bună formare a lui va trebui să țină întotdeauna cont de ceea a fost, de ceea ce este şi de ceea ce urmează să devină. Aceasta înseamnă a-l însoți în drumul său formativ.

Adevărata familie care s-a întemeiat prin celebrarea sacramentului căsătoriei nu este nicidecum cea formată din tinerii care au participat la pregătire şi care au celebrat sacramentul căsătoriei.

Adevărata familie este cea care, după decantarea a tot ceea ce a fost „broderie”, romantism, visare cu ochii deschişi, înfruntă viața de zi cu zi, aşa cum se prezintă ea.

Nu trebuie să le ascundem tinerilor că viaţa de căsătorie presupune multe şi mari sacrificii, după cum presupune şi momente de adevărată bucurie.

Pregătirea pentru căsătorie nu se termină o dată cu celebrarea ei, ci, aşa cum noi, preoţii, avem nevoie de formare continuă, la fel are nevoie şi familia. În acest sens, cum spuneam, nu sunt suficiente predicile de duminică, pentru că ele nu sunt adresate familiei, ci comunităţii în ansamblul ei.

Va trebui să păstrăm legătura cu familia şi dincolo de pregătirea pentru căsătorie, iar aceasta o vom putea face prin cateheze speciale, prin implicarea familiilor aşa-zis „bune" din parohiile noastre, în pastorala familiei în general. Va trebui să nu ne fie frică de familie. Doar apropierea de ea cu sinceritate, cu responsabilitate şi spirit de slujire ne va ajuta cu adevărat în ministeriul nostru sacerdotal. Pentru că cine este, dacă se poate spune, „materia primă" în ceea ce priveşte slujirea noastră, dacă nu familia?

7. Câteva coordonate ale formării

Iubirea este prima şi cea mai importantă coordonată a formării familiei. Iubirea este cea care îi uneşte pe tineri în sacramentul căsătoriei şi ea trebuie să-i însoţească pe tot parcursul vieţii de familie. Dar care iubire? Sfântul Toma defineşte iubirea ca fiind „dorinţa de bine" în favoarea persoanei iubite. „Îţi vreau binele!" Dar care bine? Nu este prea general? Care este binele pe care trebuie să şi-l dorească soţii unul altuia? „Acest bine!"

Viaţa este formată din momente bine determinate. A o aborda în ansamblu înseamnă a n-o trăi în profunzime. La rândul lui, fiecare moment are specificul său. Într-un moment sunt chemat să am răbdare, în altul să ofer un gest concret de iubire, în altul să iert, să fiu tolerant, să duc copiii la şcoală, să ajut la bunul mers al casei etc. Ca atare, a spune „te iubesc" înseamnă a spune „îţi vreau un bine", „acest bine din acest moment"[12]. Obişnuită astfel încă de la pregătirea pentru căsătorie, viitoarea familie sau familia nou-înfiinţată va şti că iubirea nu se termină în momentele dificile, ci abia atunci este mai mare nevoie de ea, pentru că în fiecare moment al vieţii va fi şi de un gest de iubire. Înţeleasă astfel, nu ne va frică nici nouă ca preoţi să „vrem binele tuturor".

Fidelitatea este prima caracteristică a iubirii. Familia nou-înfiinţată va trebui să ştie că fără fidelitate nu există iubire, fidelitate nu doar în ceea ce priveşte actul conjugal, ci în tot ceea ce înseamnă viaţa de familie: înclinaţii ale celor doi soţi, micile secrete ale casei, ajutorul reciproc, atât fizic, sentimental, cât şi spiritual.

---

[12] Cf. J. Noriega, *Il destino dell'eros. Prospettive di Morale Sessuale*, EDB, Bologna, 2006, 111-116.

Respectul este piatra de căpătâi a familiei. Fără respect nu se pot construi relații interumane. Soții vor trebui să-şi amintească mereu că în cadrul celebrării sacramentului căsătoriei şi-au promis unul altuia respect. A se respecta în cadrul familiei înseamnă a ține cont de tot ceea ce înseamnă persoana celuilalt, mergând până acolo încât, dacă este nevoie să se corecteze ceva, să se facă fără a se ofensa persoana.

Iertarea este parte esențială din viața de familie. Ea ne face să stăm cu demnitate în picioare[13]. Aşa cum sunt pregătiți să o ceară, trebuie să o şi acorde. Va trebui să se pornească de la premisa că omul este slab, că poate greşi şi că are nevoie să fie iertat. A nu acorda iertarea sau a nu o cere, în cadrul familiei, echivalează cu o condamnare sigură la eşec.

Nu mai puțin importantă este deschiderea față de viață, nu numai față de viața fizică, ci şi față de viața de credință[14].

Amintesc pe scurt şi alte calități necesare familiei şi care trebuie amintite de către preotul care pregăteşte şi însoțeşte familia. Optimismul, curajul, bucuria, rugăciunea, afectivitatea, gentilețea, recunoştința, a lua masa împreună, capacitatea de a se minuna unul de celălalt, momentele de interioritate, de ce nu, lectura unei cărți împreună, citirea unui fragment din Sfânta Scriptură, privitul la televizor împreună etc.

Când preotul vorbeşte familiei cu gingăşie şi fără resentimente, dar cu fermitate, în acelaşi timp transmite esențialul, dar mişcă şi conştiința[15]. Cu alte cuvinte, preotul este chemat să ofere ceea ce, la rândul său, a primit, convins fiind că familia nu aşteaptă de la el decât împlinirea misiunii lui.

8. Familia, la rândul său, formatoare

La rândul său, familia bine formată devine formatoare. Într-o familie în care predomină iubirea, deschiderea față de valorile vieții, față de credință, se va face simțită şi deschiderea față de societate. Când familiile sunt bune, şi societatea este bună. În caz contrar, când familia este „bolnavă”, la rândul ei, societatea este „bolnavă”.

Ce valori va trebui să transmită familia mai departe societății? Exact aceleaşi valori pe care preotul le transmite familiei: iubirea, fidelitatea, respectul, iertarea, sinceritatea, entuziasmul în a munci, înțelegându-se că familia este prima şi cea mai importantă şcoală la care se învață munca[16]. Mai

---

[13] P. Pellegrino, *I valori le vitamine dell'educazione*, Astegiano, Marene (CN), 201.

[14] Cfr. A.a. V.v., *La famiglia: il lavoro e la festa. Catechesi preparatorie per il VII Incontro Mondiale delle Famiglie*, Libreria Editrice Vaticana 2011, 16.

[15] Cfr. D. Castenetto, *L'educatore e il suo profilo spirituale. Sulle orme dell'unico Maestro*, La Scuola, Brescia 2011, 28.

[16] *Laborem exercens*, 10.

amintesc aici: optimismul, curajul, bucuria, recunoştinţa, sinceritatea etc.

Ceea ce însă este cel mai important pentru o familie în ceea ce priveşte capacitatea ei de a forma este, în primul rând, datoria de a le impregna copiilor ceea ce numim în mod generic „cei şapte ani de acasă". Familia rămâne pentru copil leagănul educaţiei. Acolo, în familie, copiii învaţă pentru prima dată respectul faţă de persoane şi faţă de lucruri. În acest sens, primii ani de viaţă sunt fundamentali. Doi părinţi care se respectă şi care vor transmite, la rândul lor, copiilor conştiinţa că trebuie să respecte vor fi primii beneficiari ai roadelor educaţiei oferite.

Părinţii însă, familia ca atare trebuie să devină, la rândul ei, „formatoare" şi pentru preot. Preotul va trebui să înveţe mereu de la familie: să înveţe priorităţile familiei, necesităţile cele mai urgente, să-i vină în întâmpinare prin cuvântul său de încurajare, prin deschiderea faţă de ea, prin implicarea în diversele iniţiative ale parohiei, printr-o implicare directă şi activă. O familie neluată în seamă devine imediat anonimă, iar un anonim este destinat treptat anihilării.

Pentru a avea familii cu adevărat vii, va trebui să le implicăm în bunul mers al parohiei noastre drept comunitate; la pregătirea celebrărilor liturgice, cu ocazia unor cateheze speciale pe care să le pregătească şi să le prezinte chiar familia, la pregătirea altor tineri pentru căsătorie, în cadrul momentelor de rugăciune, ca şi cu ocazia diferitor activităţi caritative şi sociale.

A lăsa familia să „amorţească" în anonimat fără a o implica în bunul mers al comunităţii de credinţă echivalează cu „schimonosirea" planului iniţial al Creatorului, care a vrut o familie dinamică, o familie care să „se înmulţească şi să stăpânească pământul" (*Gen* 1, 28-29).

Concluzie

Am văzut că „familie" se cheamă nu doar cea creştină, ci toate, din toate timpurile, din toate religiile şi culturile. Însă specific familiei creştine este sacramentul căsătoriei, sacrament la baza căruia se află Isus Cristos, binecuvântarea lui Dumnezeu, „da"-ul liber al celor doi, al bărbatului şi al femeii, ca şi dorinţa lor sinceră de a se iubi pe tot parcursul vieţii.

Nu putem nega că familia de astăzi are multe şi diverse probleme, probleme care îşi află originea fie în limitele umane ale persoanelor care o compun, fie în influenţa societăţii în care trăieşte.

Însă, tocmai pentru că sunt probleme, ea are nevoie de ajutorul nostru, al celor chemaţi prin vocaţie sacră tocmai pentru a fi sprijin, pentru a încuraja, pentru a lumina, folosindu-ne de pârghiile pe care demnitatea sacerdotală ni le pune la dispoziţie.

Nu trebuie să ne fie frică de familie, dar nici nu trebuie să luăm locul nici unui membru din familie. Fiecare are rolul său bine determinat. Ceea ce trebuie să facem este doar să ajutăm la individualizarea acestui rol, să sprijinim cu umilință şi cu respect, să corectăm cu bunătate ceea ce trebuie corectat şi, aşa cum vrem să găsim o uşă deschisă ori de câte ori intrăm într-o casă, la fel să lăsăm şi noi o uşă deschisă pentru toți aceia care vor să ne calce pragul.